

NVE
Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Sámediggi
Árvovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI /SAKSBEHANDLER	MIN ČUJ./VÁR REF.	DIN ČUJ./DERES REF.	BEAIVI/DATO
Sten Olav Heahttä, +47 78 48 42 24 sten.olav.heahttä@samediggi.no	17/1837 - 15 Almmut go válddát oktavuodá/Oppgis ved henvendelse	201604596-18	09.06.2017

telefonnumma: +47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Nasjonal ramme for vindkraft på land - Sametingets innspill til metodebeskrivelse

Vi viser til deres brev av 15.5.2017 om innspill til metodebeskrivelse vedrørende nasjonal ramme for vindkraft på land. Viser også til e-postutveksling om utvidelse av høringsfristen.

Ápningstíðir:
Mandag - Fredag
08:00 - 15:30

Innledning

Olje- og energidepartementet (OED) har bedt NVE om å lede utarbeidingen av et forslag til en nasjonal ramme for vindkraft på land. Ifølge oppdragsbrevet skal NVE i samarbeid med andre fagetater foreslå områder som kan være egnet for vindkraft. Forslaget skal være et faglig råd til OED om hvilke områder i Norge NVE mener er best egnet for vindkraft. Områdene skal velges ut med utgangspunkt i vindressurser og eksisterende og planlagt nettkapasitet. Dette skal så avstemmes mot andre viktige miljø- og samfunnshensyn.

NVE inviterer høringsinstansene til å komme med innspill til metodebeskrivelsen for utarbeiding av nasjonal ramme for vindkraft på land. Det bes særlig om en vurdering av hva slags metode som bør benyttes for å vurdere om et område er egnet eller uegnet for vindkraft utfra våre interesser/forvaltningsområder.

Samiske interesser

Sametingets målsetning er sikre levedyktige samiske lokalsamfunn og næringsutøvelse på grunnlag av bærekraftig bevaring og forvaltning av arealer i samiske områder. Naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsutvikling må bevares for at den samiske kulturen skal være bærekraftig.

Nedbygging av reinbeiteland er en av de aller største truslene mot reindrifta. Inngrep mot reindriften beitegrunnlag kan være infrastrukturtiltak som vei, jernbane eller kraftlinjer, energiindustribygginger som vindmøller og vannkraftutbygginger og utvinningsindustri som gruvevirksomhet og steinbrudd, samt hyttebygging. Bevaring av trekk- og flytteleier er en av de viktigste faktorene for å sikre en livskraftig reindrift framover. Enkelt inngrep, som isolert sett kan altså framstå som mindre betydelig, kan få store konsekvenser når man ser det i sammenheng med alle andre inngrep.

Utmarkshøsting og utmarksbruk står fremdeles sterkt i samiske områder, og er en sentral del av samisk kultur, identitet og grunnlaget for samisk livsopphold. Hevd og alders tids bruk åpner for at de som har brukt et utmarksområde i tilstrekkelig lang tid har bruksrettigheter til området. Sametinget er av den oppfatning at bygder, bygde- og lokallag, foreninger og grupper i samiske områder har opparbeidet rettigheter til sine nærområder som følge av langvarig høsting av

områdene. Disse gruppene, og deres muligheter for fortsatt utnyttelse av naturressursene, er viktige for opprettholdelse av den samiske kulturen i sine respektive områder.

Samiske kulturminner er spor etter samisk bruk og tilstedeværelse i landskapet. Det kan for eksempel være gammetufter, ildsteder, hus, stabbur, kirkegårder, offersteder, hellige fjell og innsjøer, sennagressteder, lekeplasser for barn, samt muntlige fortellinger og joik knyttet til bestemte plasser. Alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet. Sikring av kulturminner og formidling av kunnskapen de inneholder er viktig for å sikre og videreføre samisk kultur. Kunnskapen om landskaps- og ressursbruk som er nedfelt i samisk kulturmiljø, har verdi langt utenfor samiske samfunn.

Sametinget mener at samisk tradisjonell kunnskap må anerkjennes og vektlegges parallelt med forskningsbasert kunnskap i beslutningsprosessene om bruk og vern av land og ressurser. Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), artikkel 8j, slår fast at statene skal respektere, bevare og opprettholde urbefolkningenes- og lokalsamfunnenes kunnskap, innovasjoner og praksis i bruk og bevaring av biologisk mangfold. Naturmangfoldlovens § 8 setter krav om at det ved beslutninger skal legges vekt på kunnskap basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder samisk bruk.

Sametingets vurderinger

Sametingets målsetting er at inngrep og tiltak for energiproduksjon skal kun tillates etter en helhetlig planlegging som sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur og samiske næringer. Sametinget arbeider for at alle beslutningsprosesser om bruken av naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse vurderer den samlede belastning av planer og tiltak. Mangel på beskrivelse av samlet belastning av eksisterende og nye tiltak for det enkelte reinbeitedistrikt vil ofte være innsigelsesgrunn. Slik sett bør Nasjonal ramme for vindkraft på land bli et positivt bidrag til en mer helhetlig og forutsigbar planlegging av energiutbygginger.

Når det nå skal utarbeides en nasjonal ramme, der målet er at energimyndighetene skal kartlegge områder hvor det er aktuelt å bygge vindparker, må man ta hensyn det faktum at reindriften har brukt sine beiteområder i flere hundre år, og at næringen dermed har opparbeidet bruksrettigheter til disse områdene. Disse bruksrettighetene er beskyttet av folkerettslige deklarasjoner og konvensjoner som staten Norge har ratifisert. All utbygging i områder der det drives reindriften, vil ha konsekvenser for de som bruker områdene fra før. Det må sikres at reindriften gis medbestemmelse for utvelgelsen av vindparkområdene. En involvering av samiske næringsaktører er en måte å få en tradisjonell kunnskap med i vurderingen av potensielle og hensiktsmessige utbyggingsområder.

Statens forpliktelser overfor det samiske folket følger av grunnloven (§ 108) og internasjonale konvensjoner. I følge FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 kan ikke staten foreta eller tillate inngrep som medfører en nekting eller i vesentlig grad krenking av utøvelsen av samisk kultur. I hvilken grad et tiltak vil medføre en nekting eller krenking av kulturutøvelse vurderes ut fra kriteriene: 1) graden av konsekvensutredning for miljø, næring, kultur og samfunn, 2) graden av sumvirkninger av tidligere og planlagte inngrep, 3) graden av reelle og effektive avbøtende tiltak, 4) nødvendigheten av tiltaket for offentlige formål forstått som proporsjonaliteten av inngrepet i forhold til rettighetsinnskinkingen som den medfører for næring, kultur, eiendom, miljø, mv., og 5) graden av tilrettelegging for konsultasjoner for å oppnå forhåndsinformert samtykke. Etter en helhetsvurdering av disse kriteriene skal de, som er direkte påvirket av tiltaket, kunne fortsette å utøve og utvikle sin kultur, samt opprettholde en lønnsomhet i sin tradisjonelle næring for at tiltaket ikke skal være i strid med SP art. 27.

Momenter som bør inngå i metodikken

- De folkerettslige prinsippene i saker som innebærer store arealinngrep må legges til grunn for vurderinger av områder for vindkraft.

- Energiutbygging skal ikke hindre tradisjonelt samisk levesett eller grunnlaget for kulturell bærekraft.
- Den nasjonale rammen må sikre at det ikke gis konsesjoner i samiske områder hvor det allerede er et stort arealpress.
- Avklaring av hvordan man skal forholde seg til de reinbeitedistriktene hvor OED i forbindelse med klageprosessene har konkludert med at reinbeitedistriktet allerede er sterkt belastet med inngrep og der OED har brukt folkerettslige begrunnelser for å avslå konsesjonssøknadene.
- Påse at vindkraft bygges ut i områder hvor det er nært til tilknytningspunkt for overføringsnettet, og nærmest mulig befolkingskonsentrasjoner og forbrukergrupper.
- Det gjennomføres helhetlige utredninger av konsekvenser, virkninger og følger virkninger for berørte samiske interesser ved bygging av kraftlinjer.
- Samlede virkninger utgjør en del av beslutningsgrunnlaget ved utvelgelse av områder.
- For de områdene som anses egnede for vindkraft må det utarbeides dokumentasjon på inngrepsstatus og helhetlige oversikter over arealsituasjonen med vekt på reindrifts situasjon (gjerne som inngrepskart).
- Riksantikvarens anbefalinger vedrørende samiske kulturminner følges.
- Vindparker skal ikke krenke eller virke skjemmende for samiske hellige steder, gravplasser eller andre steder av særskilt kulturhistorisk betydning.
- Samisk tradisjonell kunnskap vektlegges parallelt med forskningsbasert kunnskap ved valg av egnede områder.
- Metodikken må sikre dialog og reell medvirkning fra direkte berørte samiske interesser og lokalsamfunn.

Sametinget vil presisere at samiske rettighetshavere, uavhengig av den nasjonale rammen, må konsulteres på enkeltsaksnivå. Den nasjonale rammen ikke kan løse enkeltsakene. Samiske interesser kan ikke avklares i prosessen og dialogen NVE har med Sametinget og samiske rettighetshavere i forbindelse med nasjonal ramme for vindkraft på land.

For ordens skyld viser til møtet vi hadde i etterkant med NVE og minner dere om vårt ønske om konsultasjoner i saken. Hvordan disse konsultasjonene skal gjennomføres kan vi drøfte på møtet vi ble enige om skal avholdes i august.

Dearvvuodaiguin/Med hilsen

Sunniva Skålnes
ossodatdirektevra/avdelingsdirektør

Sten Olav Heahtta
seniorráđđeaddi/seniorrådgiver

*Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga./
Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.*